

SREČANJE KMETOV V VELIKIH LAŠČAH

Z Mariborčani o aktualnih problemih

V soboto 29. februarja in v nedeljo 1. marca se je v prostorih velikolaške šole odvijalo srečanje kmetov KZ Velike Lašče in KZ »Zadružnik« Maribor. Mariborski kmetje so tako vrnil obisk velikolaškimi, ki so bili njihovi gostje januarja lani. Namen tovrstnih srečanj je poleg navezovanja medsebojnih stikov predvsem spoznavanje različnih naravnih in družbenih pogojev za kmetovanje, razpravljanje o problematiki v kmetijstvu ter oblikovanje neposredne radijske oddaje »Radijski valovi s kmetij«. Velikolaška kmetijska zadruga pokriva tri krajevne skupnosti: Velike Lašče, Rob in Turjak. Avtobus z gosti so predstavniki KZ, Zadruga svetla, svetovalne službe, SKZ - LS in KS Turjak speli takoj ob vstopu na zadružno območje - na gradu Turjak. Po ogledu gradu so se ustavili še v Robu, kjer so v skladišču suhe robe videli pakiranje izdelkov za izvoz. Pot so po kosilu nadaljevali v »Hribe«, kot domačini imenujejo vasi nad Robom. Tam so obiskali dve kmetiji: Klančarjevo pri Pečkin, usmerjeno v pitanje govedarstva in izdelovanje suhe robe ter Zgončev v Sekirščih, prav tako usmerjeno v pitanje govedarstva in predelavo lesa. V obeh primerih so gostom pripravili lep sprejem s pogostitvijo. Po ogledu teh dveh vzornih kmetij, pa so se z avtobusom odpravili še do Krvave peči, saj so gostitelji želeli opozoriti tudi na bolečino teh krajev - umiranje vasi. Prav Krvava peč, nekoč močna vas, je žalosten primer dogajanj v zadnjih desetletjih.

V Velikih Laščah so si naprej ogledali skladišče suhe robe in si nekaj izdelkov tudi kupili. Pot jih je vodila še na Veliko Slevico, kjer jim je Stane Prijatelj na kratko orisal zgodovino slevske cerkve. Dan je bil za vse prekratek in pohiteti je bilo treba v velikolaško šolo. Tu se je po 18. uri začela okrogla miza na temo: »Kmetijska problematika in razvoj zadružništva«. Od vabljenih se okrogle mize ni udeležil minister za kmetijstvo dr. Jože Osterc. Odzvali pa so se Ivan Oman, član predsedstva RS, Leon Freljih z Zadružne zveze Slovenije, predstavnika občine Ljubljana Vič-Rudnik (Tatjana Brank in Davor Valentičič), občine Maribor, in KZ Velike Lašče, ter predstavniki SKZ-LS na območju obeh zadrug.

Na začetku okrogle mize je direktor KZ Velike Lašče Ivan Ile predstavil zadrugo. Opozoril je na skopost zemlje, za območje edino primerno živinorejsko usmeritev in nujnost zagotavljanja dopolnilnega zasluzka za preživetje kmetij. Najpogosteje je to hišna domača obrt. Tudi direktor KZ »Zadružnik« Boris Rožman je predstavil svojo zadrugo. Tako po obsegu, kot po številu koope- rantov je bistveno večja od velikosti. Poleg živinoreje je razvito tudi vinogradništvo, sadjarstvo in poljedelstvo.

Razprava je bila živahna in je vključevala precej problemov, ki danes zadevajo kmete in kmetijstvo. Več razpravljalcev je poudarilo, da je oblikovanje kmetijske politike najbolj občutljivo področje v celotnem gospodarstvu. Ivan Oman, Leo Freljih in Tone Klančar so menili, da moramo ohraniti in razvijati nacionalno kmetijstvo, medtem ko se Davor Valentičič s tem ni strinjal, saj je po njegovem mnenju podpiranje domače pridelave včasih za državo predrago.

Ivan Oman je z optimizmom ugotavljal, da ima »grunt korenine do pekla, torej bomo kmetje preživeli«, hkrati pa je opozarjal, da se bo treba prilagoditi na nove domače razmere.

Leo Freljih je izrazil željo, da bi postalo leto 1992 renesansa slovenskega zadružništva. S pre-

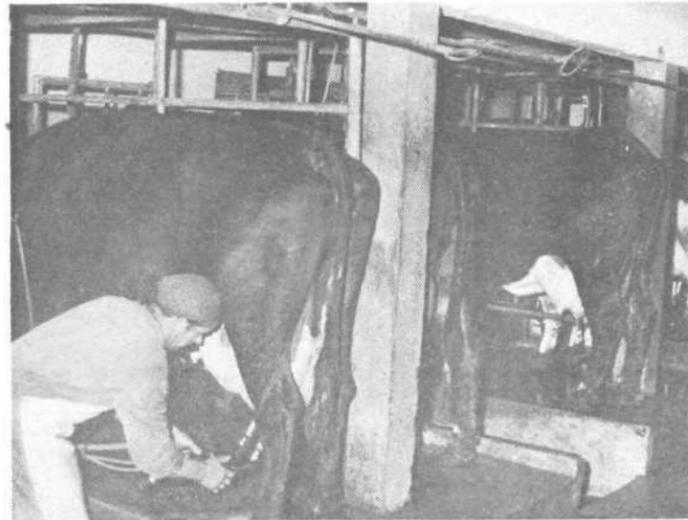
pri najemanju posojil. O problemu pa je spregovoril še mariborski kmet, ki je zatrjeval, da ob sedanjih obrestnih merah kmet, ki se zadolži, lahko kar proda kmetijo za odplačevanje dolga. »Če bo kmet siromak, bo tudi država!«

Kmeta pa boli tudi njegovo hitro padanje na lestvici ugleda poklicev. Zlasti v zadnjem letu je po besedah Milana Tekavca kmet v očeh delavca precej zdrsnil, saj hrano drago prodaja, delavec pa strada. Ta popačena podoba pa se je ustvarila zaradi zavajanja javnosti in napačne informiranosti o razlikah med prodajnimi in nakupnimi cenami živil. Na sedanjo klimo v javnosti in objavljaju netočnih informacij, ko gre za kmeta in njihov zasluzek, je opozoril tudi Leo Freljih.

Tone Polznik je ugotavljal, da se je letošnje leto močno povečal faktor za izračun katastrskega do-

med demografsko ogrožena območja. Tatjana Brank, je dejala, da sredstev za demografsko ogrožena območja ni. Od obljubljenih 20 milj. tolarjev, so v občini lani šele na koncu leta dobili 2,9 milj. tolarjev. Zato je Milan Tekavec zahteval, naj se o demografsko ogroženih območjih govori le v primeru, če bo za reševanje te problematike zagotovljen tudi denar.

Po zaključku okrogle mize se je srečanje nadaljevalo s kulturnim programom, ki ga je vodil Milan Skledar, nastopali pa so tako domačini kot gostje. Sledila je medsebojna izmenjava daril med predstavniki obeh KZ in med predstavniki podružnic SKZ - LS, potem pa zabava, kot se za pustno soboto spodobi. Srečanje in spoznavanje kmetov se je v veselem vzdušju nadaljevalo do poznih ur.

jetjem zakona o zadružništvu bi bilo potrebno zadrugo približati kmetu, da jo čuti, poslovni del zadrug pa čimprej skoncentrirati.

S priključitvijo predelovalne industrije (pa ne vse, da se ohrani konkurenca) k zadrugam, pa bi se po mnenju Tonega Klančarja hrana pocenila, saj bi zmanjšali nevdržne razlike med odkupnimi in prodajnimi cenami kmetijskih pridelkov. Ob tem je Ivan Oman dodal, da bi bili v primeru, če bi ES odpravila uvozne omejitve z našimi odkupnimi cenami konkurenčni, torej je govorjenje o dragi domači hrani navadna laž, saj se za poceni uvozom skriva le državni dumping.

Ze Tone Klančar je opozoril na težave kmetov

godka, s tem pa so tudi zelo narasli stroški zdravstvenega zavarovanja kmetov in marsikje na našem demografsko ogroženem območju kmetje teh prispevkov ne bodo zmogli.

Precej razpravljalcev se je tudi dotaknilo problemov viškov mleka v Sloveniji. Ivan Oman je ugotovil, da je to posledica napačne kmetijske politike v preteklosti, Štefan Kobal pa je bil mnenja, da predvsem ni zadovoljive predelave mleka. Štefan Klinc je še dodal, da smo po porabi mleka in mlečnih izdelkov v Evropi nekje na repu, vse to pa je posledica padanja kupne moči prebivalstva.

Omenjen je bil še problem vikendašev na našem območju, zaradi katerih KS Turjak ne spada

Štajerski kmetje so prenočili po domovih velikolaških kmetov. V nedeljo so se po jutranji maši zbrali na Trubarjevini, ter si ogledali še ta kulturni spomenik. Bili so zelo navdušeni in presenečeni nad množico kulturnih spomenikov v velikolaški okolici.

Po kosilu pri kmetih so se udeležili javne radijske oddaje »Radijski valovi s kmetij.«

Slovo je bilo prisrčno. Na laški kmetijski zadrugi so jim pripravili veliko popotno culo s hlebec domačega kruha in palico klobas, pa nekaj žganja seveda, saj vinogradov in vina na našem koncu ni.

JERCA TOMŠIČ-LUŠIN
MILAN TEKAVEC

Vrtičkarji, zavijajmo rokave

Če smo pripravljeni združevati prijetno s koristnim, potem to najlaže storimo v svojem vrtičku.

O organiziranem vrtičkarstvu v naši občini je bilo že veliko povedanega in napisanega, pa vendar premalo storjenega. Tako, kot so vrtički najlepši okras bližnje okolice vsakega urbanega naselja, tako lahko tudi v sramoto tej okolici. Zapeljimo, ali še bolje, sprehodimo se po bližnji okolici stanovanjskih naselij in videli bomo kaj žalostno podobo divjega vrtičkarstva. Kolibe in kolibice nas bolj spominjajo na romsko naselje predmestja, kot pa na vrtičke.

Vrtičkarstvo potreba in nuja

Živimo v času in pogojih, ko nam je organizirano vrtičkarstvo potrebno bolj kot kadarkoli, tako za voljo cenene, raznovrstne in zdrave zelenjave, kot zavoljo rekreacije in psihične relaksacije.

Naj nas zgodba o zelju in Ribničanu pripelje na skupno pot. Ko je Ribničan peljal zelje po hribu navzdol, se mu je prevrnil voz, nakar se je Ribničan nasmejaj, rekoč: »Poglej, pogled, vsaka glava gre svojo pot.« Tega pa se nam vrtičkarjem ne sme zgoditi, tudi če je kdo izmed nas res Ribničan. Organizirajmo se. Pojdimo na občino, ne da bi se šli hlapce Jerneje, le zahtevajmo svoj prostor pod soncem in na zemlji občine Ljubljana Vič-Rudnik. Na občini ni več birokratov, ki ne bi hoteli prisluhniti našim željam, le vedeti moramo sami, kaj hočemo, kaj lahko zahtevamo in kaj lahko dobimo.

Pojdimo po vrsti. Brez ureditve prostorskega vrtičkarškega plana najbrž ne bo šlo, zato ga bomo zahtevali. Na občini bodo začrtali prostor »vrtičkarškega kraljestva« in nam rekli: »Gospo in gospodje, le tu se greste lahko vrtičkarje.« Na občini ne bodo pri tem imeli težke naloge, saj je na obrobju mesta, zlasti barja in Rožne doline dovolj plodne zemlje za obdelavo in organizirano vrtičkarstvo. Nekaj zemlje je še nikogaršnje, nekaj je neobdelane v lasti kmetov ali nekmetov, nekaj pa je take, ki naj njo prežijo urbanisti, da jo bodo pozidali v bližnji ali bolj v daljši prihodnosti. Vsem, ki odločajo o tej zemlji moramo povedati, da je imeti neobdelano zemljo danes že »smrti greh«, saj nas bodo razumeli, mar ne?

Pravilnice, toda načrtne smotrne in estetske vrtno ulice so nam potrebne in ne kolibice, ki so nam že dolgo v sramoto. Bog ne daj, da bi si vrtičkarji pričeli graditi kakšno mini naselje, toda ker nikjer po svetu niso vrtičkarji brez vrtnih utic, ne bomo brez njih tudi mi. Kakšne naj bodo, kako in kje postavljene, pa naj se dogovorijo »na vrhu«, v katerem naj bi bil predstavnik občine, urbanistov, zelenih, vrtičkarjev, sociologov, umetnikov, oblikovalcev, pa še koga. Ne bi bilo prav, če bi bile vrtno utice podobne vojakom (samo SMB ali samo maskirne barve). Uticam bi lahko dali estetsko ali celo pravilnično podobo, za njihovo velikost in razporeditev pa bi se morali dogovoriti.

Bodimo bolj strokovni in družabni

Organizirajmo se v vrtičkarska društva, toda ne premajhna in ne prevelika. Med vrtičkarji je že precej takih, ki so že pravcati strokovnjaki, je pa tudi precej začetnikov, teh pa pričakujemo še več. Izmenjave praktičnih izkušenj, strokovnih mnenj in strokovnih predavanj naj bi bile najosnovnejše dejavnosti društva. Medsebojna srečanja, klepeti z vrtičkarico ali vrtičkarjem iz sosesčine pa bomo občutili kot balzam družabnosti.

Vrtičkarji že po naravi nismo takšni, da bi popivali po vrtičkih ali se šli divje »bifejčke«. Odžejali se bomo s kakšno »coca-colo« ali podobnim, pa tudi pivo ne bo pregrešno, vodo pa bomo uporabljali predvsem za zalivanje vrtov.

Kako priti do vode? Morda bo kdo od nas vrtičkarjev »pogrnental« kakšno pametno tudi o tem, kako priti najlažje in najceneje do vode za zalivanje vrtičkov. Morda se nas bo več združilo in bomo izkopaljamo do talne vode, vanjo položili kanalske cevi, pa se bo kaj pocedilo. Morda si bomo s črpalkami natočili v sode ali mini cisterne in vodo uporabljali na prosti pad, ali pa zalivali s pretočno črpalko, seveda če bo v bližini elektrika. V slogi je moč pravijo in to vemo tudi mi vrtičkarji.

Proč od prometnih cest

Vrtičkarji smo za zdravo prehrano, zato ne smemo biti lovilci izpušnih plinov. Pred nekaj leti so strokovnjaki na ljubljanskem območju opravili meritve, kako daleč segajo škodljivi izpušni plini in ugotovili, da je po 200 metrih že bistveno zmanjšana škodljivost plinov, zlasti svina, zato se bomo izogibali bližini prometnih cest.

Za gnojenje si bomo pripravili kompost ali gnojne zalivke, zlasti iz kurjave gnoja. Rastlinske bolezni bomo preprečevali z rastlinskimi izvlečki, izredno primerna je koprija. Voluharje bomo preganjali k sosedu z nedolžnimi potegavščinami, ali pa jih z ukani kar ujeli, da bo še sosed zadovoljen.

Zakonski predpisi naj bi varovali vrtičkarje, vrtičkarji pa zakonitost predpisov in naravne zakonitosti. Organizirani vrtičkarji bomo morali zato biti tudi pobudniki za sprejem zakona ali odloka o vrtičkarstvu. S svojimi izkušnjami bomo lahko prispevali levji delež pri sprejemanju in izvajanju zakonskega predpisa o varovanju narave in okolja.

Vrtičkarji moramo pri organiziranju v društva in vrtičkarškega »gospodarstva« ter sprejemanju zakonskega predpisa, pogledati tudi čez plot v sosednje, pa tudi v druge evropske dežele, saj moramo tudi vrtičkarji stopiti v Evropo.

JOŽEF ŠKOF, DIPL. ING.

NAŠA ANKETA

Vsakdo lahko prispeva k čistejšemu okolju

Pred nami sta kar dve veliki akciji, s katerima naj bi pripomogli h čistejšemu okolju: tradicionalna, že trinajsta akcija »Cista in zelena Ljubljana« in še širokopoteznejša »Očistimo Slovenijo«, za katero sta dali pobudo Turistična zveza Slovenije in stranka zelenih. Seveda od akcij ni pričakovati čudežev; še naprej bo vsa teža na posamezniku, šolah in na podjetju Snaga, pač na običajnih oblikah čiščenja okolja, kakršne smo imeli do zdaj.

Franci Končan, obrtnik iz Kozarja:

»Velike akcije so pač potrebne, ker »narod« še vedno sproti ne čisti za sabo. Dejansko se s tem popravljajo napake tistih, ki ne poznajo najosnovnejše kulture. Prav v čistem okolju se vidi kultura naroda. Če to zanemarjamo, lahko pride tudi do globljih posledic, ki jih ni moč

varovanja narave, da jo bodo najprej spoznali, vzbujili in videli, kaj je v njej vse lepega in koristnega. Če bodo otroci to ugotovili in tudi v sebi začutili, bodo znali očuvati naravo tudi, ko bodo odrasli. Nekaj pa bi že lahko vedeli vsi: ne trga se brezglavo cvetja in ne brca se vseh gob, ki jih ne poznaš.«

Jože Zakonjšek, poslanec LDS iz KS Milan Česnik:

»Z vso resnostjo bi se bilo treba lotiti divjih odlagalšč, ki jih je v naši občini vse polno. Ta škodijo ljudem samim. Ljudje naj vendar ne mečejo odpadkov kamorkoli, ampak tja, kjer je za to določeno. Kršitelje bi bilo treba na vsak način kaznovati. Tudi do zdaj so jih kaznovali, toda kazni so bile največkrat le majhne, simbolične. Ko sem denimo lani hodil za polhograjskim Sv. Lovren-

Anton Srebotnjak, Jože Zakonjšek, Bilijana Kopač, Jože Kuštrin, Franci Končan, Pavel Lončar, Martin Klopčič

videti na oko: do onesnaženja voda, tal, zraka in drugega. Za onesnaževalce bi bilo treba sprejeti ostrejši zakon, pa naj bodo to posamezniki ali podjetja.«

Pavel Lončar, gostilničar iz Horjula:

»Gnojilnica, ki jo imajo zdaj nekateri pri nas speljano kar v vaški potok, bi bilo treba nujno speljati v kanalizacijo. Ko smo še kot otroci šarili po potoku, smo v njem našli vse polno rakov, školjk in piškurjev. Danes ljudje piškurja ne poznajo več. Za to je kriva onesnažena voda. Po mojem bi moral vsakdo vedeti, kam kaj odvrže, s samim zakonom ne dosežeš nič.«

Anton Srebotnjak, grafik iz Iga:

»Kljub temu, da je naša Iščica zdaj lepo regulirana in urejena, neuvidevni ljudje mečejo vanjo vse mogoče. Vse to plava nizvodno. Pred časom je nekdo vrvel v potok celo govejo glavo, in kolikor vem, še zdaj leži tam. Uvajati prisilo pri teh rečeh nima smisla. Treba pa bi bilo že otroke v osnovni šoli privajati na varovanje narave, saj jo bodo prav oni podedovali.«

Bilijana Kopač, trgovka iz Horjula:

»Pridružujem se mnenju neke gostje Vala 202, ki je dejala, da je treba že otroke v šoli vzgajati v smislu

cem, sem v gozdu in po travnikih naletel na cele kupe smeti. Podobno je bilo tudi ob poti iz ljubljanske doline proti Rakitni, le da so tam kolikor vem, že ukrepali.«

Jože Kuštrin, radijski novinar iz KS Vič:

»Predlagam predvsem izredno ostro kaznovno politiko z natančnim spremljanjem prekrškov in nesramnosti, ki jih ljudje počno, hkrati pa tudi temeljit, natančen in učinkovit vzgojni program, s katerim bi skušali doseči vsaj to, da bi mladi in otroci čez leta lahko učili starejše, kako varovati naravo.«

Martin Klopčič, kemijski tehnik z Rakitne:

»Na avtobusnih postajah bi bilo treba nujno namestiti škatle za cigaretno ogorke, da jih ljudje ne bi metali kamorkoli. Prav je, da se kaznuje tudi tiste, ki v mestu pljujejo po tleh. Psi bi morali biti privezani, ne pa da se prosto klatijo okoli, ščijo za vogali in prenašajo stekline. Tudi tu gori na Rakitni se otepano s tem problemom. V Ljubljani, v Marxovem parku na Dalmatinovi, je že tabla, kjer se lahko pušča pse, in prav bi bilo, ko bi tudi podrugod malce razmislili o tem.«

BRANKO VRHOVEC